

Onderwijs = groei?

2012/6

05 | 11 | 2012

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

DAVID DE LA CROIX

PROFESSOR AAN DE IRES, ECONOMIC SCHOOL OF LOUVAIN, UCL.

Inleiding

Hoger opgeleiden krijgen doorgaans een beter loon en meer kansen op de arbeidsmarkt. Op macro-economisch niveau hebben landen en regio's met een hoger opgeleide bevolking een hoger BNP per inwoner. Maar klopt het ook dat een voluntaristisch onderwijsbeleid - dat bijvoorbeeld meer middelen uittrekt voor onderwijs - zich vertaalt in meer groei en een eventuele ontwikkelingsachterstand kan wegwerken in een welbepaald land of een specifieke regio?

De Itinera "Discussion Paper"-serie biedt aan auteurs een forum om in eigen naam een discussietekst te schrijven. De bedoeling is een vrije en geïnformeerde discussie te openen. De inhoud verbindt alleen de auteur en kan niet toegeschreven worden aan het Itinera Institute. U kan zelf deelnemen aan de discussie via de Itinera Blog (www.itinerablog.org)

Kapitaal is een bezit dat gedurende lange tijd een rendement oplevert voor de eigenaar. Voor de meeste mensen en bedrijven bestaat dat kapitaal uit spaarrekeningen, aandelenportefeuilles, autoassemblagelijnen, hoogovens,... Maar deze tastbare zaken zijn niet de enige vormen van kapitaal. Al dan niet verplicht onderwijs, een permanente informaticaopleiding, medische opvolging of zelfs lectuur over de voordelen van stiptheid vormen een soort van kapitaal, zij het dan niet tastbaar. Dergelijke investeringen verhogen immers de capaciteit van een individu om inkomsten te genereren, via een betere opleiding en gezondheid. Economen beschouwen opleidings- en gezondheidsuitgaven dan ook als een investering in het menselijk kapitaal. In tegenstelling tot het fysieke kapitaal is het menselijk kapitaal onlosmakelijk verbonden met de mens en kan het niet worden gescheiden van zijn eigenaar. Maar dat neemt niet weg dat —net zoals voor het fysieke kapitaal— ook het rendement van het menselijk kapitaal kan worden berekend¹.

In dit document bespreken we eerst het privérendement van onderwijs, waarbij we het verband leggen tussen het menselijk kapitaal en de individuele prestaties. Vervolgens bekijken we de macro-economische tegenhanger van dat verband, aan de hand van talloze publicaties die werden gewijd aan het effect van onderwijs op de groei. In een derde en laatste deel volgen dan onze conclusies.

Onderwijs en individuele prestaties

Het loont de moeite een onderscheid te maken tussen het particuliere en het publieke rendement van een investering in onderwijs. Het privérendement is het rendement dat een rechtstreeks voordeel inhoudt voor de investeerder. Bij de berekening ervan moet rekening worden gehouden met de onderwijskosten, of de directe materiële kosten enerzijds en een opportuiniteitskost anderzijds, omdat de student tijdens zijn studies slechts beperkt beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en dus een potentieel loon misloopt. Ook de voordelen van het onderwijs moeten worden berekend, en die zijn tweeledig: een hoger toekomstig loon en meer kansen op de arbeidsmarkt. In het kader van een onderzoek voor de Europese Commissie hebben we² het privérendement van onderwijs berekend in de verschillende Belgische provincies. Het is nuttig om die resultaten hier voor te stellen, omdat ze een beter beeld geven van zowel het concept als de gevolgen ervan. Tabel 1 toont het effect van één jaar extra opleiding op het toekomstige loon. Deze resultaten werden verkregen uit een statistische analyse van de PSBH (Panelstudie van Belgische huishoudens, 6620 personen).

¹ Dit paragraaf is gedeeltelijk gebaseerd op de Becker (2002), Human Capital in The Concise Encyclopedia of Economics, <http://www.econlib.org/library/Enc/HumanCapital.html>.

² De la Croix et Vandenberghe (2004), Human capital as a factor of growth and development at the regional level. The case of Belgium. http://perso.uclouvain.be/david.delacroix/popular/hret2_be.pdf

Tabel 1: toename van het loon in % met één jaar extra opleiding

Antwerpen	5,4 %	Namen + Lux.	4,9 %	Brussel	5,2 %
Limburg	4,1 %	Henegouwen	5,6 %		
O-Vlaanderen	5,2 %	Luik	6,2 %	België	5,2 %
W-Vlaanderen	4,5 %	Waals-Brabant	5,5 %	Spanje ⁱ	8,1 %
Vlaams-Brabant	4,1 %			Italië ⁱⁱ	6,1 %

ⁱ de la Fuente, Domenech, et Jimeno (2003), Human capital as a factor of growth and employment at the regional level. The case of Spain. Preliminary report to the European Commission.

ⁱⁱ Ciccone (2004), Human capital as a factor of growth and employment at the regional level. The case of Italy.", Report for the European Commission, DG for Employment and Social Affairs.

Uit deze tabel kunnen we twee lessen trekken. Ten eerste zien we weinig verschillen tussen de verschillende provincies. Dat wijst erop dat de lonen geografisch gezien min of meer op dezelfde manier worden samengesteld. Ten tweede is het gemiddelde rendement eerder laag in vergelijking met de twee andere landen waar een soortgelijke methodologie werd toege-

past en in vergelijking met het cijfer van 8-10 % dat doorgaans wordt gehanteerd in de literatuur. Het resultaat weerspiegelt een eerder compacte loonladder in België, waarbij het verschil tussen een universitair loon en dat van iemand met een diploma secundair onderwijs kleiner is dan in de meeste andere landen.

Tabel 2: toename van de kansen op de arbeidsmarkt met één jaar extra opleiding

Antwerpen	1,49 %	Namen + Lux.	4,14 %	Brussel	1,93 %
Limburg	0,95 %	Henegouwen	6,19 %		
O-Vlaanderen	1,03 %	Luik	7,47 %	België	1,85 %
W-Vlaanderen	0,84 %	Waals-Brabant	1,38 %		
Vlaams-Brabant	2,08 %				

Een betere opleiding levert niet enkel een hoger loon op, maar biedt ook meer kansen op de arbeidsmarkt. Tabel 2 toont het effect van één jaar extra opleiding op de arbeidskansen. Hier zijn de verschillen tussen de provincies erg uitgesproken. In de provincies Luik en Henegouwen speelt onderwijs een essentiële rol als garantie tegen werkloosheid. Ter illustratie: in deze twee

provincies heeft iemand met een niveau basisonderwijs naar onze schatting 30 % kans op een job en iemand met een universitair diploma 80-90 %.

Door de hierboven geschatte voordelen van onderwijs te combineren en daarbij rekening te houden met de privékosten voor een opleiding,

kunnen we ook het privérendement berekenen. De privékosten omvatten de directe kosten (inschrijvingsgeld,...) en het feit dat de student slechts een deel van zijn tijd beschikbaar is voor een job en dus heel wat potentiële looninkomsten

misloopt (opportunity cost). Het rendementpercentage dat daaruit voortvloeit, is rechtstreeks vergelijkbaar met een interestpercentage dat de houders van een andere vorm van kapitaal genieten.

Tabel 3: privérendementspercentage van onderwijs

Antwerpen	8,67 %	Namen + Lux.	7,52 %	Brussel	8,49 %
Limburg	6,07 %	Henegouwen	13,06 %		
O-Vlaanderen	7,84 %	Luik	14,11 %	België	8,64 %
W-Vlaanderen	6,75 %	Waals-Brabant	8,80 %	Aandelen ⁱ	6,50 %
Vlaams-Brabant	7,57 %			Obligaties	1,90 %

ⁱ 1950-1989, estimation tirée de Dimson, Marsh et Staunton (2002), *Triumph of the Optimists: 101 Years of Global Investment Returns*, Princeton University Press.

Tabel 3 toont aan dat het privérendement aanzienlijk is en positief kan worden vergeleken met het rendement bij andere vermogensvormen. Uiteraard is er ook een bepaald risico verbonden aan deze investering, met name wanneer de student zijn jaar moet overdoen¹. Voor het overige weerspiegelen de verschillen tussen de provincies voornamelijk het effect op de arbeidskansen.

Het privérendementspercentage wordt ook bepaald door het overheidsbeleid. Om het effect daarvan te evalueren, hebben we onderstaande experimenten uitgevoerd (die gemakkelijk toe te passen zijn in een model, maar heel wat moeilijker liggen in de realiteit!):

1. Als de werkloosheidsuitkeringen volledig

¹ De kost van het blijven zitten is gedeeltelijk door de overheid gedragen, maar blijft niettemin zwaar voor de families, vooral in termen van vertraagd op de arbeidsmarkt komen. Zie Hindriks (2012), *Plus d'examens d'entrée pour moins d'échec dans l'enseignement supérieur* ?, Itinera Institute Opinion, 43.

worden afgeschaft, stijgt het rendementpercentage met 1,5 % in België, maar met 6,4 % en 4,7 % in Luik en Henegouwen. Zonder werkloosheidsuitkering houdt de afwezigheid van een job nog meer nadelen in voor werklozen en neemt het belang van een opleiding toe - goed voor meer dan 20 % rendement in Luik! We zien hier een belangrijke keuze tussen herverdeling en onderwijs, met een vrij algemeen bereik: elk beleid dat de inkomsten herverdeelt via een voorheffing op het loon verhoogt de gelijkheid in de maatschappij, maar verlaagt het onderwijsrendement. Gaan we er bovendien van uit dat een rendabele opleiding de sociale mobiliteit verhoogt, dan betekent kiezen tussen herverdeling en onderwijs hetzelfde als kiezen tussen de bevordering van de intergenerationale gelijkheid van werklozen en werknemers en de bevordering van de intergenerationale gelijkheid door de sociale mobiliteit te stimuleren.

2. Verrassend genoeg verandert een volledige afschaffing van de belasting op inkomsten uit arbeid bijna niets aan het onderwijsrendement. De belasting treft immers niet enkel het toekomstige loon, maar ook de inkomsten die men verliest door langer in opleiding te blijven, en die twee effecten neutraliseren elkaar. De zeer progressieve arbeidsbelasting in ons land heeft dus slechts een beperkt verstrend effect op de onderwijskeuze (misschien in tegenstelling tot de keuze om deel te nemen aan de arbeidsmarkt).
3. Als we ten slotte de overheidsfinanciering van het onderwijs afschaffen zodat die volledig terecht komt op priveschouwers, daalt het onderwijsrendement gemiddeld met 3,6% in België en —in het slechtste geval— met 5,6% in Luik.

Het algemene overheidsbeleid bestaat er dus in het privérendement van het onderwijs in beperkte mate te subsidiëren (naar onze schatting een gemiddelde impliciete subsidie van 16%). Deze subsidie is niet in alle provincies even groot: in Luik (8%) en Henegouwen (11%) ligt die subsidie lager door de impliciete belasting gekoppeld aan de aanwezigheid van werkloosheidsuitkeringen.

De literatuur lijkt het eens te zijn met de benadering die wij hierboven hebben geïllustreerd met resultaten van de Belgische provincies. Niemand twijfelt aan het oorzakelijke verband tussen onderwijs en de productiviteit van mensen, hun loon en hun arbeidskansen. Die correlatie wordt bovendien versterkt door de literatuur die het verband onderzoekt tussen de opleiding van werknemers en de prestaties van ondernemingen¹.

¹ Voor België, zie Vandenberghe (2012), Assessing human capital theory using firm-level evidence, The Missing Link, mimeo IRES.

Er bestaat meer controverse over de manier waarop het onderwijssysteem de zaken moet aanpakken om het onderwijs en het rendement ervan te bevorderen. Uit wat ik heb gelezen over dit onderwerp onthoud ik dat —in tegenstelling tot wat men zou verwachten— de budgettaire middelen en het aantal studenten per docent geen doorslaggevende factoren zijn, terwijl de kwaliteit van de onderwijzers en de autonomie die de scholen krijgen wel essentieel zijn, of toch in de ontwikkelde landen. Zie in dat verband Hanushek (2008)², Hanushek et al. (2011)³. In diezelfde lijn tonen Hindriks en Verschelde (2010)⁴ aan dat een overtuigende verklaring voor de betere prestaties van het Vlaamse schoolsysteem gezocht moet worden in de grotere autonomie van scholen en directies in het beheer van hun budgetten en human resources.

Onderwijs en collectieve prestaties

Zo onbetwist als het effect van onderwijs op het individuele loon en de arbeidskansen is, zo onzeker en betwist is het macro-economische effect van het opleidingsniveau van de bevolking. Hier is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen de invloed van onderwijs op het bnp per inwoner enerzijds en op het groeipercentage daarvan anderzijds. Volgens de theorie van de exogene groei is het bnp per inwoner onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de arbeidskrachten - hun opleiding dus.

- 2 Hanushek (2008), Education Production Functions, In Steven N. Durlauf and Lawrence E. Blume (eds.) The New Palgrave Dictionary of Economics.
- 3 Hanushek, Link, et Woessmann (2011), Does School Autonomy Make Sense Everywhere? Panel Estimates from PISA, NBER working paper 17591.
- 4 Hindriks et Verschelde (2010), L'école de la chance, Regards Economiques 77.

Dat betekent eenvoudigweg dat, wanneer een betere opleiding van de werknemers leidt tot een hoger loon op micro-economisch vlak, het bnp per inwoner —dat niet meer is dan de som van de individuele inkomens— ook stijgt. De theorie van de endogene groei daarentegen gaat uit van een bijkomend effect van het onderwijs dat verder gaat dan het privérendement: een hoger opgeleide bevolking is beter in staat om zich nieuwe technologieën eigen te maken of zelfs sneller nieuwe ideeën en een technologische vooruitgang te genereren. Zo'n bevolking levert ook onderwijzers af van een betere kwaliteit, zodat de accumulatie van het menselijk kapitaal toeneemt. Bovendien hebben kinderen van hoger opgeleide ouders het voordeel geboren te worden in een omgeving met meer menselijk kapitaal. Ten slotte hangt ook de kwaliteit van de instellingen die een maatschappij ontwikkelt af van het niveau van het menselijk kapitaal. Al deze externe effecten zijn vrij intuïtief en aantrekkelijk. Zijn ze voldoende sterk, dan betekent dit dat het groeipercentage zelf afhangt van het opleidingsniveau van de bevolking.

Niettemin hebben degenen die de correlatie tussen het bnp per inwoner en het opleidingsniveau van nabij hebben onderzocht, het moeilijk om sterke resultaten voor te leggen¹. Een recent onderzoek naar de afwezigheid van een doorslaggevend verband tussen opleiding en het bnp per inwoner werd opgenomen in Delgado et al. (2011): met name Tabel 1 geeft een overzicht van de uiteenlopende conclusies uit veertien empirische onderzoeken². Sommige auteurs zijn bijvoorbeeld van mening dat het inschrijvingspercentage in het basis- en secundair onderwijs

een positieve invloed heeft op de groei, terwijl anderen het daar niet mee eens zijn en enkele bijkomende verklarende variabelen in rekening nemen. Nu eens lijkt het basisonderwijs zwaarder door te wegen, dan weer het secundair onderwijs. Sommigen benadrukken de opleiding van jongens als groeimotor, terwijl voor anderen de opleiding van meisjes primeert. Ten slotte stellen enkele auteurs ook vast dat onderwijs een negatief effect heeft op de groei.

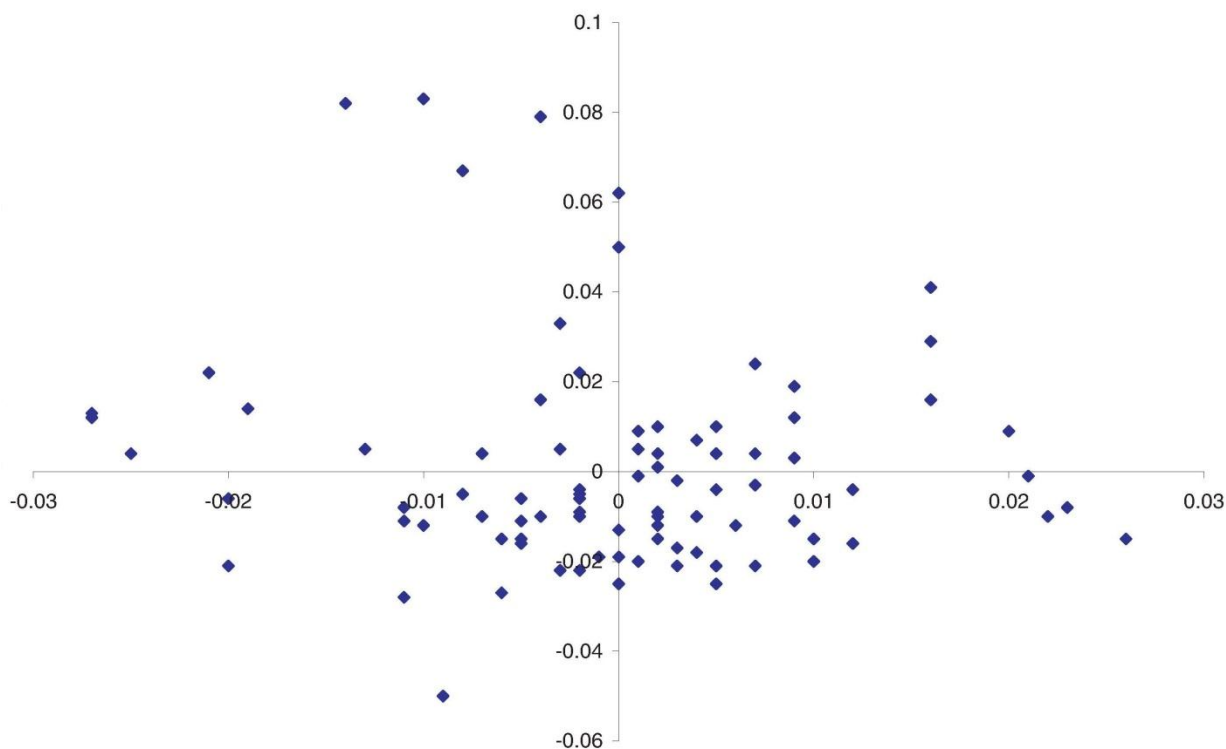
Dezelfde vraag wordt op magnifieke wijze geïllustreerd in het provocerende artikel van Pritchett (2001) die het verband onderzoekt tussen de groei van het menselijk kapitaal en de groei van het bnp per werknemer³. Figuur 1 toont de gedeeltelijke correlatie tussen deze twee variabelen in de periode 1960-1985. Elk punt vertegenwoordigt een van de 91 betrokken landen. De spreiding van de punten toont duidelijk aan dat het eerder moeilijk is om een sterke correlatie te bereiken tussen deze twee variabelen. De trend blijkt zelfs eerder een licht negatieve correlatie te zijn. Pritchett formuleert drie hypothesen: (a) het volledige onderwijs is verschoven naar de clandestiene sectoren, zonder sociale productiviteit; (b) de vraag van de ondernemingen naar gekwalificeerde werknemers heeft de onderwijsvoortgang van de landen niet gevolgd en mensen met een opleiding zijn overgekwalificeerd (en dus niet productief op het niveau van hun opleiding); (c) de kwaliteit van het onderwijs is quasi nul.

1 Een sterk resultaat is een resultaat dat niet bezwijkt bij het gebruik van alternatieve methoden en de tussenvoeging van extra verklarende variabelen.

2 Delgado, Henderson et Parmeter (2011), Does Education Matter for Economic Growth?, working paper, State University of New York at Binghamton.

3 Pritchett (2001), Where has all the education gone? World Bank Economic Review, 15, 367-391.

Figuur 1: de groei van het bnp per werknemer (x-as) versus de groei van het menselijk kapitaal per werknemer (y-as)

Het artikel van Pritchett wil in de eerste plaats aantonen dat het verband tussen opleiding en inkomen/groei allesbehalve vanzelfsprekend is. Wanneer de politieke wereld wordt geconfronteerd met de unanimitieit rond de micro-economische effecten van het onderwijs, zou ze wel eens geneigd kunnen zijn om daaruit te besluiten dat extra investeringen in onderwijs volstaan om groei te genereren. Maar blijkbaar ligt het niet zo eenvoudig. **Onderwijs laat zich immers niet in decreten gieten.** Om de groei te beïnvloeden, is het volgens Easterly¹ van essentieel belang om de juiste stimulansen te ontwikkelen voor alle spelers uit het onderwijs: de leerlingen, de onderwijzers én de ouders. Enkel dan kan een beleid van onderwijsexpansie het verhoopte

effect opleveren. Administratieve doelstellingen - bijvoorbeeld een bepaald percentage schoolbezoekers (voor ontwikkelingslanden) of zittenblijvers (voor ontwikkelde landen) - creëren op zich geen stimuli om te investeren in datgene wat groei zal genereren. Zijn de stimulansen om te investeren in de toekomst daarentegen wel aanwezig in de maatschappij, dan zijn de leerlingen gemotiveerd om te leren, worden de onderwijzers geconfronteerd met de vraag naar kwalitatief hoogstaand onderwijs en zijn de ouders bij het proces betrokken. Interesse om te investeren in de toekomst... Het is een programma op zich.

Easterly heeft vooral belangstelling voor het Afrika uit de tweede helft van de twintigste eeuw: dit land heeft sinds 1960 grote inspanningen geleverd op het gebied van onderwijs, maar is er

¹ Easterly, *The Elusive Quest for Growth*, MIT Press, 2002, Chapitre 4.

niet in geslaagd om het verhoopte macro-economische succes te realiseren. Hij vergelijkt Afrika met Azië en toont zo aan dat het continent met de sterkste stijging in menselijk kapitaal — Afrika — de zwakste groei heeft gerealiseerd. Volgens hem illustreert dit perfect dat het niet volstaat om kinderen naar school te sturen om menselijk kapitaal te accumuleren: ook de hierboven vermelde stimuli moeten aanwezig zijn. Ik denk hierbij ook aan twee alternatieve hypothesen die Easterly aanhaalt voor de afwezigheid van stimuli: tussen het moment waarop een land investeert in onderwijs en het moment waarop de nieuwe, beter opgeleide generatie op het hoogtepunt van haar productiviteit is, kunnen meerdere decennia verstrijken. Bovendien vraagt het tijd voor de hierboven vermelde externe onderwijseffecten zich laten voelen. Langs de andere kant houden deze externe effecten misschien ook een drempel-effect in: zolang een land een bepaald onderwijsminimum niet heeft bereikt, blijft het gevangen zitten in een armoedeval. Pas vanaf een bepaald niveau van menselijk kapitaal is groei mogelijk.

De discussie over de stimuli brengt ons rechtstreeks bij de kwaliteitskwestie van het onderwijs. De recente literatuur over het verband tussen onderwijs en groei neemt sinds enkele jaren het begrip kwaliteit op, gemeten volgens de scores behaald op internationale testen in wiskunde en wetenschappen, zoals de PISA-testen van de OESO¹. De correlatie tussen deze kwaliteitsmeting van het menselijk kapitaal en de groei is positief, stevig en sterk. Figuur 2 toont de resultaten van een publicatie² van de OESO die deze correlatie onderzoekt over een lange periode.

1 Het « Programme for International Student Assessment » voert om de drie jaar vergelijkbare testen uit in een groeiende aantal landen, en concentreert zich op 15-jarige leerlingen.

2 OCDE, The High Cost of Low Educational Performance, 2010.

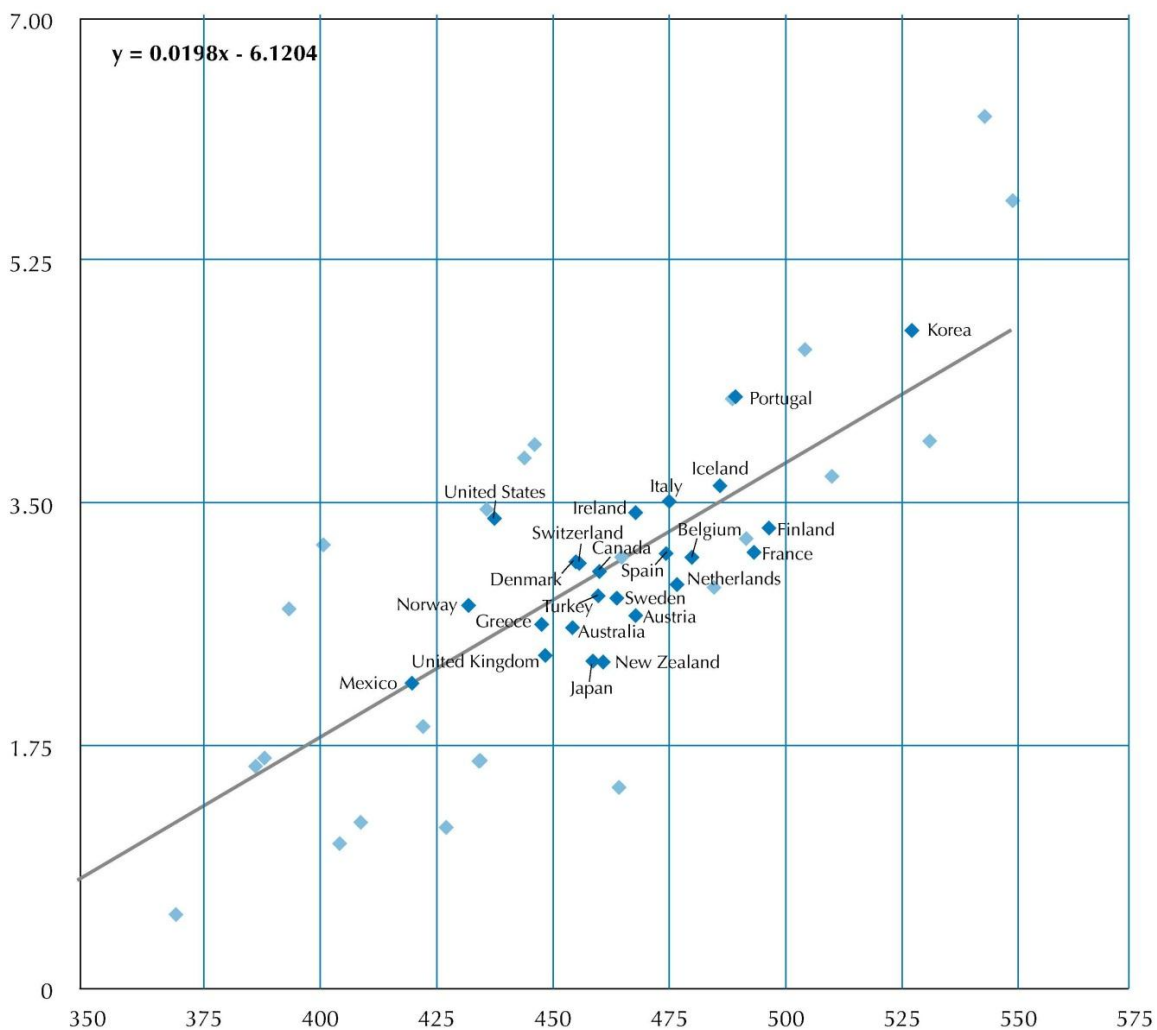
Men zou in de eerste plaats verwachten dat deze correlatie volledig steunt op het buitengewone gedrag van enkele Aziatische tijgers, die uitmuntende resultaten op de PISA-testen combineren met een erg snelle groei sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Figuur 2 toont aan dat Korea inderdaad rechts bovenaan staat, maar dat alle betrokken landen zich vrij dicht bij de regressiecurve bevinden. Er volgden nog heel wat andere studies om de kracht van dit resultaat te bevestigen. Kan deze correlatie worden beschouwd als een causaliteit? Precedentanalyses lijken aan te tonen dat betere scores aanleiding geven tot meer groei.

Er moet ook op worden gewezen dat het aangetoonde effect uit Figuur 2 kwantitatief sterk is: leunt het kwaliteitsniveau aan bij dat van Finland in plaats van bij het OESO-gemiddelde, dan hangt daar een jaarlijks groeivoordeel van 0,87% aan vast. Gecumuleerd over enkele jaren wordt het verschil in levensstandaard dat samen gaat met dit groeiverschil al snel indrukwekkend. In dat geval wordt ook de kostprijs voor een onderwijssysteem van slechte kwaliteit al snel exorbitant hoog.

Het mechanisme waarmee de kwaliteit van het onderwijs de groei beïnvloedt, verloopt volgens deze literatuur via de cognitieve vaardigheden van de bevolking (dat verklaart ook waarom het accent wordt gelegd op de mathematische vaardigheden) en het vermogen van de bevolking om zich aan te passen en te innoveren. Het verband hangt ongetwijfeld conditioneel samen met de werking van de arbeidsmarkt, de intersectorale en geografische mobiliteit van de arbeidskrachten, de mate waarin opleidingen zijn afgestemd op de economische behoeften³ enz.

3 Het laatste rapport van de NBB (september 2012: mismatches op de arbeidsmarkt) toont aan dat België het hoogste inad-equatie ratio binnen de Eurozone.

Figuur 2: de gedeeltelijke correlatie tussen de score op internationale tests 1964-2003 (x-as) en de groei van het bnp per inwoner 1960-2000 (y-as)

Conclusie

In enkele landen of gemeenschappen is de ontgoocheling groot wanneer de resultaten van de PISA-testen driejaarlijks worden meegedeeld, en daar hoort ook onze Franse Gemeenschap bij. De talrijke onderzoeken die de afgelopen jaren werden gepubliceerd en die een sterke correlatie aantonen tussen de resultaten van deze tests en de groei over een lange periode voorspel-

len immers weinig goeds over de capaciteit van deze Gemeenschap om haar ontwikkelingsachterstand in te halen, meer bepaald ten opzichte van Vlaanderen.

In plaats van aan struisvogelpolitiek te doen en te verkondigen dat deze internationale tests geen rekening houden met de specifieke kenmerken van een land of werden uitgedacht volgens

een andere logica dan de onze¹, moeten we deze tests beschouwen als een meting van onze achterstand ten opzichte van een groot deel van de ontwikkelde en opkomende landen, die zich uiteindelijk zal vertalen in een aanzienlijke ontwikkelingsachterstand. De internationale vergelijkbaarheid van de tests houdt ook in dat we nu kunnen nagaan welke taak ons te wachten staat, om in de geglobaliseerde wereld van morgen niet helemaal verbannen te worden.

De Franse Gemeenschap heeft geen gebrek aan decreten die het basis- en secundair onderwijs reorganiseren en de doelstellingen ervan vastleggen². Men kan zich afvragen of de boodschap die door Easterly werd uiteengezet ook op onze Gemeenschap kan worden toegepast: als de stimuli om te investeren in de toekomst niet aanwezig zijn, heeft een decretaal onderwijsbeleid geen enkel nut.

Het verband tussen het onderwijsbeleid en de resultaten is complex. Het is nuttig om na te denken over de individuele stimuli die inwerken op de spelers in de onderwijswereld. Het privérendement van onderwijs ligt hoog in ons land —vooral voor wat betreft de arbeidskansen— en dus zouden we er vanuit kunnen gaan dat de leerlingen en hun ouders voldoende worden

gemotiveerd om zich volledig in te zetten voor een opleiding. Maar geldt dat voor al onze regio's en alle studierichtingen? Hebben de scholen de juiste stimuli om zoveel mogelijk mensen kwaliteitsonderwijs te bieden? Worden hun prestaties op het gebied van efficiëntie en rechtvaardigheid correct gewaardeerd? Wat zet jongeren aan om te kiezen voor een opleiding en een carrière als onderwijzer? Krijgt de onderwijzer zelf de juiste stimuli?

Als de stimuli de sleutelfactoren zijn voor de kwaliteit van het onderwijs, dan zou men kunnen proberen om op dat vlak de vinger te leggen op het verschil tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap: in termen van de rol van een schoolinspectie en de boodschap die ze uitdraagt; in termen van de waarden die de normaalscholen voorstaan; in termen van de mate waarin de reglementaire verplichtingen en beperkingen voor scholen belangrijk zijn en op elkaar zijn afgestemd en, ten slotte, in termen van de ontwikkeling van een rechtvaardig schoolstelsel met al dan niet een dosis verantwoordelijkheid bovenop de gelijke kansen.

1 Bijvoorbeeld, Romainville (2002), du bon usage de PISA, la Revue Nouvelle, 3-4, Tome 115.

2 Zie bijvoorbeeld het Decreet dat de hoofdmissies van het basis- en secundair onderwijs definieert en de eigen structuren organiseert om dit te halen, van 24 juli 1997, en alle latere aanpassingen. http://www.gallilex.cfwb.be/document/pdf/21557_010.pdf

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.

ONAFHANKELIJKE DENKTANK

KLARE IDEEËN, KLAAR VOOR ACTIE

Itinera Institute VZW

Leopold II Laan 184d B-1080 Brussel

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org

www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever: Marc De Vos, Directeur